

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto predplačan 15 gid., za pol leta 8 gid., za četrt leta 4 gid., za jeden mesec 1 gid. 40 kr.

V administraciji prejemati velja:

Za celo leto 12 gid., za pol leta 6 gid., za četrt leta 3 gid., za jeden mesec 1 gid.

V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gid. 20 kr. več na leto.

Posamezne številke po 7 kr.

Naročnine in oznanila (inzerate) vsprejema upravnništvo in ekspedicija v „Katol. Tiskarni“, Kopitarjeve ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma ne vsprejemajo.

Vredništvo je v Semenških ulicah št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvemli nedelje in praznike, ob pol 6 uri popoldne.

Štev. 233.

V Ljubljani, v torek 12. oktobra 1897.

Letnik XXV.

„Kulturkampf“ na Laškem.

II.

Swoboda, s tem klicem je previhral liberalizem dežele, od svobode si je nadel celo ime. Narodi so ga z navdušenjem pozdravljali, očarala jih je beseda — svoboda. Toda pokazalo se je, da hoče svobodo le za-se, a druge terja, da bi mu bili tlačani. Za-se hoče svobodno misel, a druge terja, da mu prodajo glavo in pamet.

Združbe so po Laškem širile misel o zjedineni Italiji. Mazzini je v svojem črtežu na prvo mesto postavil društva. Svobodno združevanje so zahtevali v imenu — svobode. In kar je dobro pomniti, taka društva so se snovala na nezakoniti prevratni podstavi. Zavladal je liberalizem. S peto je stopil katoličanom na tilnik. V spono „ex-quat“ in „placet“ je ukoval nosilce cerkvene oblasti. Razgnal je redovnike. Pestil je može, ki niso hoteli niti mogli pri-seči, da je bila vojska zoper papeža pravična. Potisnili so katoličane v kot. Ko se je zdelo, da katoliške zavesti ni več, zapeli so širóm Italije himen o svobodi. Ta spev je vzbudil v katoličanah novo misel, misel: dejmo, združujmo se še mi! Svobodno združevanje je panir novega vladstva, izvestno tudi nam ne bodo kratili te svobode!

In katoličani so se začeli združevati. Evo, kar vstane isti liberalizem ter pošlje redarje zoper nje. Liberalizem, ki je toliko bobnal ob svobodo, pošlje katoličanom redarja v cerkev. Redar naj sodi, ali je zbor obreden ali političen, redar naj izžene katoličane iz cerkve, češ: politiki so! Tak je liberalizem!

Cudno bi bilo, ko ne bi liberalizem, kakor vsakdar tako tudi sedaj ne pokazal farizejske hinavščine. In zares! Vladna glasila so začela trobiti v svet, da „okrožnica ni proti katoličanom,

ampak le proti klerikalcem, proti njim, ki očito pobijajo enoto in svobode Italije; proti zlorabi cerkva je: cerkve so odločene bogočastju, a ne strankarskim klubom“. Tako „Opinione“.

„Smešno je, pravi na to po pravici „Osservatore Romano“, kako govore o časti, ki gre svetiščem, propovedniki, ki nikdar ne prestopijo cerkvenega praga; kako gore za vero in bogočastje može, ki se toliko menijo za vero, kakor za prve čevlje!“

„Poglejte tudi licemerstvo! pravi drug list. Katoliško gibanje je menda nasprotno veri, a priporoča je glavar te vere, priporočajo je vsi škofje! Ali naj katoličani Rudinija gredo vprašat, kaj se spodobi v cerkvi in kaj je veri v hasek?“

Nazadnje seveda mora priti liberalizmu na pomoč fraza o — klerikalizmu. Samo zoper klerikalizem, a ne zoper katoličane je bojda naperjen boj!

„Zoper klerikalizem? piše milanski „Osservatore Cattolico“, ne, gospóda! Antagonizem je med liberalizmom in katolicizmom, zakaj klerikalizem je v vaših ustih le fraza, po resnici pa klerikalizem ni drugega kakor katolicizem, v kolikor se nujno ostvarja in javlja v družabnem življenju!“

In zares! Če je katolicizem životvorna ideja, javiti se mora v družabnem življenju. Če je svetovno naziranje, uplivati mora na vse življenje. Kdor torej zatira katoliško gibanje, ta hoče zatreti idejo samo!

Tako svobodo daje liberalizem!

Celo radikalna „Nuova Sardegna“ pravi: „Ta naredba Rudinijeva ni vredna moža. Tak mož, pa meša vse vprek klerikalce, socijaliste in anarhiste! Res je, socijalisti oplakujejo kakor klerikalci in anarhisti sedanjo bedo, a končni smoter imajo ves drugi

Tudi je res, da se klerikalci živo gibljejo, posebno v zgornji Italiji, in da klerikalna organizacija silovito napreduje. Toda meni li vlada, da bodo redarji udušili katoliško gibanje? To je velika politična zmeta. Leon XIII., ki ima mnogo duha, bi lahko poslal Rudiniju vizitko, zakaj Rudini je s svojo okrožnico le pospešil klerikalizem. Zivela svoboda za vse! dejal je Imbriani v Sijeni 20. septembra, preden se je nezavesten zgrudil Garibaldiju pred noge. Zadnji klic moža, ki za njegovo življenje trepečejo srca vseh Italijanov, ta klic bi bil moral udržati Rudinija, da ne bi bil izdal take okrožnice zoper klerikalne združbe!“

Tako piše radikalen list. Radikalizem spoznava, če gre svoboda vsem, da gre tudi katoličanom. Le liberalizem, vedno nedosleden, samo v egoizmu ne, ta liberalizem hoče, da bi mu bili vsi — tlačani!

Primorske razmere.

(Govor poslanca Vekoslava Spinčića pri vseslovenskem in istersko-hrvatskem shodu v Ljubljani dne 14. sept. 1897*)

Slavni zbor! Kakor je v programu omenjeno in je gospod predsednik omenil, imam, kakor gospod odvetnik dr. Franko iz Gorice, tudi jaz govoriti o odnošajih, v katerih živita narod slovenski in hrvatski na Primorskem.

Govoriti o teh odnošajih je težko in pretežko. Ravno sto let je preteklo, odkar je vsa današnja Istra prišla pod Avstrijo. Mi Hrvati in Slovenci moremo se veseliti tega iz jedinega vzroka, da smo zajedno z drugimi Slovenci in Hrvati prišli pod jedno kronano glavo; in tega se v resnici radujemo. Drugega vzroka, veseliti se onemu nimamo,

* Ta govor priobčujemo nekoliko kasno zavoljo tega, ker je gospod stenograf bil bolan na očeh, in ker je z njim imel nekoliko več opravila z ozirom na to, da je govor bil govoren hrvatski.

LISTEK

Spomini na Kredarico.

F. S. Finžgar.
(Dalje.)

Toda jaz sem imel smolensko smolo. Ob meni je spal korenjaški mož precejšnje peze in dobrnega obsega čez pas. Zdi se mi, da je ta mene ubogo malo poznal. Mislil je bojda, da sem sila imeniten človek. In ker je brčkone kje bral, da se taka plemenita in bogata mast usniva in uspiva z godbo, zato mi je prišel gosti na uho in vleči dreto, da je bil moj ušesni bobenček, ki je vaje večne, mrtvaške nočne tihote, zares v nevarnosti, da počí. Nekaj sem godrnjal in svaril, ali vse zastonj. Mož je imel fiksno idejo. Zato sem ležal kot trudna klada čuječ do dveh. Potem sem pa vstal in šel nazaj v obednico, kjer sem sprožil brata in Pekovca. Udarili smo jo nad kónjak in črno kavo. To me je pa tako naudušilo, da sem se skobalil na pegaza ter prejezdil par ruskih — pardon! — ritmiških vrst. Nosil me je ta perotni konjič prav drage volje. Res da sva dirjala „mit verbüngen Zügeln“, ali meni je bilo to všeč. Zakaj odvar se je ta regač nasrebal Rinže, odpovedale so mu peroti in vesel sem, da mi pelje počasi škripajočo leseno galejo. Morda sem tega tudi sam vzrok. Precej prve dni, ko sem prišel

na to nemško oazo, položil sem mu nemške detelje ter ga zajahal po kolesnicah: „Klagelieder am Rinze-flusse“, ki nekoliko diše po tistem svetobolu, katerega so stokrat prekleli modrijani ter nasuli nanj veliko mogilo brez nagrobnega spominika. Da še mene ne pogazi ta mora, zato sem tiho in pravim stojično mrzlo: Nil admirari!

V tem, ko sem pisal pesmici, zavrel mi je Pekovec prežganko in takoj po zajutru grem — dan zvonit. Ko se oglasi mili zvonček, vzbudi se vse po koči. Vsakega je ganil ta klic, ta presunljivi zvočni glas, ki je plaval v tiho, rano jutro preko sivega, mrtvega skalovja ter prvič od vekov tudi v tej puštinji, tudi temu večnemu snegu klical angeljski pozdrav: „Ave Maria!“ Kolikokratov smo peli dijaki „Zvonikarjevo“, kolikokratov peli in ponavljali!

Kolikokratov sem že slišal zvoniti dani doma, slišal od mnogo cerkvá pritrkavanje težkih, ubranih zvonov, ki so doneli kot eolska harpa, kolikokratov slišal to zvonjenje tudi na planino — toda čutil sem samo danes — čutil kot nikoli, čutil ob tem malenkostnem zvoniku globoko in ljubeznjivo prelepi „Ave Maria“.

Drugi so sedaj tudi krmežljivo in zaspano lezli v obednico. Štirje smo se pa dvignili takoj in šli na vrh Triglava še v temi. Dospeli smo na vrh pred solnčnim vzhodom. Ker ni bilo vetra, tudi ni bilo mrzlo, kakor je navadno v toliki višavi. Ker še

ni vzšlo solnce, splazili smo se v Aljažev stolp ter čepeli notri in gledali na vse štiri vetrove skozi male linice. Kar se začne na vzhodu nekoliko rudečiti nebo. Tedaj pa mi iz stolpa na prosto, da vidimo vzhajajoče solnce. Komaj smo bili vsi zunaj, tedaj priplava daleč daleč na vzhodnem obzorju skokoma solnčna obla ter se dvigne do polovice na horizont. Tedaj smo skoraj lahko sledili solnčnim pramenom, ki so se bliskoma razlivali po vsem okrožnem obzorju. Vsak trenotek so se menjavali, vsak trenotek se prelivali v drugačno mavrično barvo, trepetali v drugačnem sijaju na dimčkastih meglicah, igrali se drugače na večno snežnih poljanah visokih Tur, in drugače se spreminjali na globoko modrem, jasnem nebu. Še jeden hipec — zadnji dvig in solnce je v celem blišču in sijaju na obzorju. Tedaj se vonjejo njegovi žarki z vso iskrenostjo in bogastvom, z zlatom in baržunom ter porudé in pozlaté vse, karkoli so zadeli.

Krog in krog zagori mlada, jutranja zarja, zarudi ta božica, kot zarudi mlado nevestino lice, ko priukajo svatje z ženinom na vas, da jo odvedó na novi dom. Čeprav sem bil nešteto jutrov na gorah, in poprej trikrat na Triglavu — vendar kaj takega nisem videl.

Zakaj ta prizor, ko smo stali vrhu Triglava in gledali pod sabo speče doline, speča mesta in vasi, katere je še zibal tihi Morfej ter pokrival s tankimi

kajti nam Hrvatom in Slovencem istrskim godilo se je pod avstrijskimi oblastmi in godi se še dandanes mnogo več gorja, kakor prej pod vladno beneške republike. Žalostno je, da moram to izreči, pa vendar dobro je, da se to izreče na tem shodu javno in da svet to zna. Za dokaz navajam samo to, da so se nam za časa republike v Benetkah in v Rimu tiskale slovanske knjige za službo božjo in da so se nam za beneške republike vzdrževale celó v poreškem okraju šole, v katerih so se vzgojevali svečeniki za slovansko službo božjo, ki so potem v slovanskem jeziku istrskim Slovencem in Hrvatom oznanjevali sveto vero in peli slavo Bogu v višinah in mir ljudem na zemlji.

A sedaj pod avstrijskimi vladami? Ne samo, da se nam ne tiskajo več slovanske bogoslužne knjige, da se nam ne vzgajajo v slovanskem jeziku slovanski svečeniki, ampak smatra se nekako za zločin, kar je pod republiko obstajalo stoletja, in preganjajo se kot nekaki zločinci oni, ki to zagovarjajo.

Tezko je govoriti, gospoda moja, o teh odnošajih v Primorskem; ker govorimo o njih že desetletja v deželnih zborih, v državnem zboru, na raznih skupščinah, v občinskih zastopih, pritožujemo se, a ne čuje se naš glas; ali ako se čuje, ne preganja se tiste, ki so učinili krivico, nego one, na katerih se izvršuje krivica.

Gospoda! Pod raznimi ustavovernimi vladami to znate vsi — ko so bili naši poslanci v opoziciji, godilo se je nam Slovencem in Hrvatom zlo. Celih 14 let, potem za grofa Taaffeja, ko so poslanci slovanskega in hrvatskega naroda bili v vladinej večini, ni postalo nič boljše za primorske Hrvate in Slovence. Vedno in vedno živeli so zastopniki slovanskega in hrvatskega naroda v nadi, da hoče vlada izpolniti svoja obečanja in izvesti ravnopravnost, ali do izpolnjenja te nade, do izpolnjenja vladinih obljub ni prišlo; in tudi zato, gospoda, tovariši, pazimo na to, kar hočemo sedaj storiti, pazimo, da se ne damo zapeljati s sirenskimi glasovi ni Badenija, ni nikogar drugega. (Burno odobravanje.)

Celih 14 let je grof Taaffe — moram tako reči — za nos vodil hrvatski in slovenski narod. Za časa koalicije, to znate vsi, ni se nam godilo bolje, ako prav moram priznati, da so ravno za časa iste, v pojedinih slučajih, naše pritožbe imele kakšen vseh, da se nam je tu in tam bacnilo kako zrnice pravice. Za sedanje vlade pa, za vlade, katera se zove Badenijeva, za te vlade pa se nam godi zlo in zlo. Tako hudo, kakor sedaj, se nam ni godilo še nikdar. Naše zlo je neznosno, je nepopisno. Mi, ki živimo med narodom slovanskim in hrvatskim v Istri, v Trstu, pa tudi v Gorici, mi to čutimo v vsaki svoji žilici, ali popisati vsega tega gorja bi vam ne mogel, ko bi govoril ves današnji in jutrišnji dan, še manj pa v tej pol uri, ki mi je na razpolaganje. Tezko je, gospoda moja, govoriti o teh odnošajih, tudi zato, ker se ne sme vse govoriti. Vendar hočem jih nekoliko očrtati, a Vi sodite in storite si Vašo sodbo.

meglenimi zavesami, ko je vladala krog in krog nervozna tihota, ko je na zatonu vzplamtevala danica in zopet ugašala, kot svetilka, kateri zmanjkuje reje, ko je še jedenkrat zbravši zadnje moči zažarela, kot bi z vso silo hotela še videti to božje solnce, to prekrasno dete, pred katerim mora bežati in toniti že toliko vekov, ko je luna prebledela, začarana solnčne lepote — ta prizor, pravim, je bil tako veličasten, tako mogočen, pa tako skrivnosten in ljubezniv, da smo stali in molčali kot okameneni ter gledali nepremično in neutrudno, a se nismo mogli nagledati. Kdor ima količkaj smisla za naravno lepoto, komur tli v srcu le majhna lučica vere, on ob takem prizoru bolje umeva ono Pavlovo trditev: Ideo inexcusabiles sunt — — Kdor iz teh del, iz te lepote ne spozna lepote Stvarnikov, ta se ne bo mogel jedenkrat zagovarjati — inexcusabilis est! Če bi ne bilo nič drugega vrhu Triglava, kot samo ta prizor, če bi ne videli druge krasne panorame gorá, gričev in dolin, jezer, rek in morja, če bi vsega tega ne bilo, vreden je ta prizor, da se človek znoji zanj dva dni plezajoč na Triglav in vračajoč se nazaj. Žal, da ne traja ta krasni prizor dalje. Zakaj solnce kmalu izgubi svojo temnožolto barvo, postaje vedno svetlejšje, da ga ni moč gledati. Mavričen pas se poizgublja, zarja gine in kmalu je pred nami megleni svit jutranjega solnea. (Dalje sledi.)

Gospoda moja! Koncem 19. stoletja, v veku civilizacije, živeči v srednjeevropski državi, Hrvati in Slovenci primorski nimamo še v mnogih in mnogih krajih niti ljudskih šol!

Vzlic temeljnim državnim in šolskim zakonom, vzlic občepriznanim didaktičnim načelom morajo se poganjati tržaški Slovenci že 14 let za slovansko ljudsko šolo v mestu Trstu za kakih 1300 slovenskih otrok, a ne dobijo je. Magistrat tržaški in šolska oblastva rogajo se samo slovenskim roditeljem z vsem svojim odnosnim postopanjem. (Velika razdraženost in hrupno pritrjevanje.) Gospoda moja, spominjam se, in Vi vsi to veste, da je takrat, ko se je mesto ljubljansko branilo ustanoviti nemško ljudsko šolo v Ljubljani, in sicer nepotrebno šolo, da je takrat minister telegrafično naložil mestni občini ljubljanski, da mora takoj otvoriti to šolo; a mi raja, Slovenci v Trstu zastoj leta in leta prosimo za šolo za omenjeno število slovenskih otrok, ne da bi se nas hotelo uslišati.

V Istri, gospoda moja, imamo 17.000 hrvatskih in slovenskih otrok, ki nimajo niti slovenske niti hrvatske šole, ki nimajo sploh nikake šole. V mnogih krajih pa služijo učilnice samo v ta namen, da se poitalijanči hrvatska deca.

Več kakor 24 let prosijo isterski Hrvati, in njim so se pridružili tudi isterski Slovenci, da naj bi se jim napravila v Pazinu gimnazija s hrvatskim učnim jezikom. Prvi se je za to začel buriti navzoči starina dr. Dinko Vitezić. (Burno klicanje: Zivio Vitezić!) Zagovarjala se je ta zahteva v Beču v državnem zboru, v deželnem zboru; prosilo, da se izvrši, v občinskih zastopih, kolikor jih je v Istri slovanskih, ali za vse to ima vlada zatvorjena ušesa, in še dandanes nima 140.000 Hrvatov in 44.000 Slovencev v Istri nikake, niti jedne hrvatske srednje šole. A ne le isterski Slovenci in Hrvati je nimajo, niti za celo Primorje, kjer prebiva blizu 400.000 Slovencev in Hrvatov, nije niti jedne slovanske srednje šole! (Klici: „Žalostno!“)

Da nimamo višjih šol, to sami znate, gospoda moja. Sicer obstoji v drugi državni polovici, v Zagrebu, vseučilišče Franja Josipa I., na kojem bi se zamogli uzgajati hrvatski in slovenski mladeniči, ali za pohajanje tega vseučilišča postavljajo se vsakojake zapreke.

Naša šolska uprava meri glavno na to, da naši sinovi slovanski in hrvatski ali ostanejo v tmuni neznanja, ali pa, da se odgajajo janičarji, izrodi, izdajice svojega roda. (Velikanska razburjenost.)

In kako je, gospoda moja, pri uradih? Pri političnih, finančnih, poštnih in telegrafskih uradih je večinoma tako, kakor da bi bila Primorska nemško-italijanska pokrajina. To spričujejo napisi na raznih državnih poslopih v Trstu, kakor n. pr. na kolo-dvoru tudi državne železnice. Tam ne vidite slovanskega ali hrvatskega napisa nego samo nemško-italijanske napise. Isto tako je tudi na novem poštnem in telegrafskem poslopiju, akoravno je v tem poslopiju ravnateljstvo ne le za Primorsko, nego tudi za Kranjsko, torej za preko 800.000 slovanskih stanovnikov!

Nikjer ne vidite nikakega znaka, da tu uradujejo za prebivalstvo, ki je v tako ogromni večini slovansko. In celó v slovenski okolici tržaški odprla se je v najnovjšem času pošta, koja ima samo nemške in italijanske, nikjer pa slovenskih napisov, dočim poštarica zasmehuje naše ljudi, zahtevajoče svoje pravice. To vse boli, gospoda, to peče; preteško je uže govoriti . . . čas je, ko treba delati. (Burno odobravanje.)

In kako postopajo politične in druge upravne oblasti? Večinoma dopisujejo nemški ali italijanski tudi slovenskim in hrvatskim strankam in občinam. Nekim občinam dopisujejo tudi hrvatski ali slovenski — ne prašajte kako — a samo, kadar so v to prisiljene. Ali tistim občinam, ki jih silijo v to, tistim občinam se osvetijo oblastva, gledajo, da zopet pridejo v zastopstva taki ljudje, ki hočejo, da se jim italijanski dopisuje. Tako se je zgodilo v Lovranu, tako v Veprincu; in za to imamo dokaz tudi v Pomjanski občini. Dokler je zastopstvo italijansko, navadno sme delati, kar hoče, sme upravljati novee, kakor se mu zljubi, in oblastva se za to malo ali nič zmenijo; ako pa slovenski ali hrvatski zastop samo kako malenkost pregreši, uže gledajo, da mu sitnosti delajo — kakor njim jih delajo sploh — ali da ga uničijo.

Prosim, da se smem tukaj spomniti slučajja, ki se je dogodil v najnovjšem času v Pomjanu. V slovenski občini pomjanski bilo je razpuščeno slo-

vensko zastopstvo, še predno je začelo poslovati, in začasna uprava se je izročila penzioniranemu uradniku, ki slovenski niti ne zna. Pridelila sta se mu dva moža, katerih jeden pripada slovenski, drugi italijanski stranki, dočim je za občinskega tajnika bil vzet največji rogovilež za italijansko stranko, ki drugače živi ob cesarskem kraljevem kruhu. Takò se dela na Primorskem za Badenijevu vlado!

(Velikanska razburjenost.)

(Konec sledi.)

Politični pregled.

V Ljubljani, 12. oktobra.

V državnem zboru se danes najbrže dovrši razprava o vladni predlogi glede državne podpore krajem, ki so bili prizadeji vsled vremenskih nezdod. Nato se morda tudi že prične razprava o nujnih predlogih nemških kričačev, v katerih zahtevajo, naj se posade ministri, ki so sodelovali pri jezikovnih naredbah, na zatožno klop. Poleg tega pa predloži vlada v današnji seji načrte glede uvedbe transportnega in davka na prodajo sladkorja ter kartelnega zakona. Vsekako se danes zbornica ne bo mnogo pečala z zatožnico ministerstva in se toraj prav za prav prične ta debata še le v jutranji seji, kateri bo najbrže že predsedoval predsednik dr. Kathrein. Kaj poreko sedaj židovsko-liberalna glasila, ki so bobnala v svet, da se je dr. Kathrein le radi tega umaknil na Angleško, da mu ne bo treba voditi zbornice povodom debate o zatožnici ministerstva? Zgodilo se je ravno narobe, kajti ravno k pričetku te, na strani nemških kričačev tako željno pričakovane debate se povrne predsednik na Dunaj ter s tem pokaže, da ima še toliko poguma, kolikor ga je potrebno napram takim neotesanim rogoviležem.

Ministerski svet se je vršil, kakor je bilo napovedano, minulo nedeljo popoldne pod predsedstvom cesarjevim. Pred tem so se sošli avstrijski in ogerska ministra Banffy ter Lukacs h kratkemu posvetu. Ministerskemu svetu so prisostvovali skupni ministri grof Goluhowski, pl. Kallay in pl. Krieghammer, ministerska predsednika grof Badeni in baron Banffy ter finančna ministra Bilinski in Lukacs. Posvetovanje je trajalo skoro dve uri ter se je konečno rešil proračun za leto 1898. Kakor smo že naglašali, se je vojni proračun povišal kakor po navadi, zopet za štiri in pol milijona; poleg tega se bode pa od delegacij zahteval naknadni kredit za ekspedicijo na Kreti in v pokitje večjih stroškov za hrano vojakom, ki so nastali vsled splošne draginje. Zatrjuje se, da ta svota ne bo nezatna. Dan, na kateri se snideta delegaciji, se v nedeljo še ni določil, ker se je naglašalo, da morata parlamenta popreje rešiti predloge o nagodbenem provizoriju. Sestanek delegacij je tedaj odvisen od tega, kako se reši prva glavna skupna zadeva, ker bi za slučaj, ko bi se ne odobrili predlagani provizorij, delegacijsko posvetovanje bilo brez vsakega pomena.

Ozjedinjenu katoliške ljudske stranke s krščanskimi socijalisti se je jelo v zadnjem času zelo pogostokrat razpravljati, toda dosedaj le v krogu krščanskih socijalistov. Minule dni je izšla brošura, ki se peča s tem vprašanjem in navdušuje somišljenike katoliške ljudske stranke za tako zvezo, ali bolje za popolno spojitve obeh strank v jedno, morda krščansko-socijalno stranko. Iz pojasnil v tej brošurici je razvidno, da izhaja iz krogov okoli „Reichspöste“ in s tem je za nas in sploh za vse ostale Slovane dovolj povedano. Gotovo je sicer, da bi ta zveza v marsičem, posebno pa v verskem oziru več koristila, kakor škodovala, toda iz narodnega stališča se pa pač noben pravičen parlamentarec, in bodisi tudi Nemeč, ne more ogrevati za tako zjedinenje. Krščansko-socijalna stranka, posebno pa njeno glasilo „Reichspost“ je v zadnjem času le prepogosto zašla na kriva pota v narodnem vprašanju in bi se bilo toraj po vsej pravici bati, da bi v slučaju zjedinenja izgubili člani katoliške ljudske stranke še to trohico naklonjenosti napram Slovanom, kolikor jo kažejo do sedaj. Krščanski socijalisti dunajski naj spremene popreje svojo taktiko v narednostnem vprašanju, potem je morda še le mogoče misliti na kaj jednecega, seveda ko bi proti temu ne bilo še kakih drugih pomislekov.

Italijanska frasonska kltka je staknila poslednje dni zopet drugo kost, na kateri gloje z namenom, da žali in izzivlja katoliško prebivalstvo. Vsi „prijatelji“ katoliške cerkve z Rudinijem na čelu se jeze nad „nečuvenim“ korakom ministra za javna dela Prinettija, ki se je predružil, v neki za-

devi obiskati kardinala nadškofa milanskega, jednega največjih nasprotnikov sedauje italijanske vlade. Kakor je razvidno iz Rudinijevega glasila „Italie“, ne manjka mnogo, da ravno vsled tega ne navstane v njegovem kabinetu kriza, le to je neki škoda, da sedaj ne zboruje parlament, brez katerega Rudini baje ne mara storiti tega koraka. Nemogoče pa ni, da bo na tej kosti glodala svojedobno še parlamentarna večina in da se prej ali slej izvajajo posledice. In vse to radi tako neznatne malenkosti.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 12. oktobra.

(„V zemlji domači da truplo leži.“) Dostojno in veličastno, vredno velikega moza, kakor je bil pokojni Kopitar na polju znanosti, vršil se je danes pogreb Kopitarjevih telesnih ostankov. Na kolodvoru so prevzeli gosp. knezoškof blagoslovili krsto, na to je mestni župnik št. Peterski gosp. Malenšek vodil pogreb. Gg. bogoslovci so oskrbeli lepo cerkveno petje. Zalne slovesnosti so se vdeležili načelniki raznih oblastev, zastopniki slovenskih društev, in sploh cvet slovenskega razumništva. Nekaj lepih pesmij je zapel prekrasno po svoji navadi pevski zbor „Glasbene Matice“.

(Še enkrat Šukljejev izstop iz krščansko-slovenske zveze!) Nismo mislili o tem plemenitem činu poslanca dolenskih mest več pisati, ker smo mnenja, da je najbolje, če se o tako žalostnih pojavih politične značajnosti mej Slovenci kolikor mogoče molči! Toda „Slov. Narod“ ni samo zmatral kot umestno, poročati o tem izstopu, marveč porabil je to priliko tudi za par udarcev na „klerikalno“ stranko. To „Narodovo“ postopanje — očitno inspirirano po g. Šukljeju samem — odvezuje nas vseh ozirov in zato hočemo o stvari brez ozirno govoriti. „Narod“ Šukljeju prav daje! Prav je imel Šuklje, da je izstopil iz kluba, ker se je dala prednost novincu dr. Kreku! — „Narod“ je tistega mnenja, kakor g. Šuklje sam, da je v tistem hipu, ko je Šuklje postavil svojo kandidaturu za budgetni odsek, bila dolžnost kluba, to kandidaturu sprejeti in zbornici Šukljeja nominirati. Toraj le od Šukljejeve suverenne volje bodi odvisno, kam da ga kandiduje klub, kateremu pripada! Če pa klub noče hlapčevati g. Šukljeju, potem ima prav, če otrese prah od svojih obuv in gre po svojih potih! To je rodoljubna Šukljejeva in „Narodova“ politika in to treba pribiti na steno za ves slovenski svet! Pri celi zadevi se je pa doslej še premalo markirala neka okolnost, ki kaže Šukljejevo prepotentnost še v bolj antipatični luči. Spomladi let. leta se je poslanec dr. Krek od kluba, i. s. zlasti tudi s Šukljejevim glasom, nominalno za budgetni odsek, kamor je bil v resnici tudi izvoljen. V normalnih razmerah bi bilo soditi, da ta volitev velja za vseh 6 let. Tako bi bilo tudi v tem slučaju, če ne bi bil Badeni junija meseca zasedanje z aklučil, namesto da bi je bil, kakor se je obče pričakovalo, odgodil. Tako je prišlo, da se morajo sedaj vsi odseki z nova voliti. Vsaka stranka je zmatrala in smatra to kot golo formaliteto in samo ob sebi je umevno, da se od vseh strank kandidujejo v budgetni odsek ravno iste osebe, ki so že takorekoč v posesti teh mandatov, razun, če dotični mandat sam želi odstopiti. Iz Slovencev bila sta v budgetnem odseku dr. Gregorčič in dr. Krek in vsakdo je sodil, da prideta ta dva gospoda zopet vanj. Saj bi bilo eliminiranje jednega ali drugega osebno razžaljenje, kajti odrekla bi se mu s tem osebna sposobnost, če bi se mu odvzel mandat, ki se mu je pred kratkim od kluba samega podelil bil. Toda ti oziri niso kar nič motili g. Šukljeja. Cez noč prišla je njegova kandidatura in zahteval je, naj se eliminira ali Gregorčič ali Krek in on, Šuklje, postavi na njegovo mesto. Že čisto navaden takt — o katerem se seveda „Narodu“ nikdar še niti sanjalo ni — zahteval je, da se Šukljejeva zahteva odkloni. In to je storila slovenska in istersko-hrvatska delegacija, broječa 18 glasov, s 14 glasovi zoper 4, cel klub pa z 21 glasovi zoper 7! Štiri oziroma 7 glasov — to je bil sad tridenske vztrajne in strastne agitacije Šukljejeve v našem klubu! Izid pa tudi ni mogel drugačen biti, kajti, če bi bil klub ugodil Šukljejevi zahtevi, učinil bi bil breztaktnost, ki bi se ne bila dala opravičiti. Gospoda Gregorčič in Krek sta ravno tako usposobljena za budgetni odsek, kakor g. Šuklje in uživata vrhu tega kot poštena, odkrita in značajna politika za upanje kluba, da

bodeta svoj upljiv v budgetnem odseku porabila vedno v zmislu klubovega programa: in to je odločilen stvarni razlog (ako abstrahiramo od formalnega) za klubov ukrep. Izstopu Šukljeja se pripisuje velika važnost — zlasti iz krogov izvan kluba. V klubu samem pa prevladuje mnenje, da je za kljub bolje, da Šukljeja ni več v njem. G. Šuklje v klubu ni delal drugo, nego zastopal z vso svojo zgovornostjo in nadarjenostjo vladne interese. Naš klub pa vladnih agentov nikakor ne potrebuje. Toda več prihodnjic!

(„Narodove“ race.) Prošli teden je „Slovenski Narod“ z dvema debelima racama razburil, oziroma tudi razveselil svoje verno občinstvo. Prinesel je dva telegrama z Dunaja, ki zaslužita, da se priobčita tudi našim čitateljem. V enem teh telegramov alarmira slovenski svet z novico, da je poslanec dr. Gregorec imel strašansko škandal v zbornici s Schönererijanskim poslancem Iro. Gregorec je po tem poročilu Iro-ta zmerjal s psovke „feiger Haderlump“ itd. V resnici se je pa ta cela afera vršila mej antisemitom Gregorig-om in Iro-tom. Naš gospod dr. Gregorec pa je pri celi zadevi ravno toliko prizadet, kakor — lanski sneg! — To novico je narod drugi dan popravil, a druga je pa še vedno ostala — raca. — Drugi telegram je brez dvoma močno razveselil naše ljubljanske hišne posestnike! Posredovanjem poslanca Kušarja se je posrečilo preprostiti trdosrčnega finančnega ministra Bilinskega, da je dovolil, da imajo 30dstopna posojila prednost pred brezobrestno državno ponapredščino. To je bila vsebina brzojavke in kateri Ljubljčan se bi je ne veselil iz srca, zlasti če ima poleg drugih skrbi še hišo ali celo več hiš!! Toda žalibog „Es wär' zu schön gewesen, es hat nicht sollen sein“. Lepa vest ni resnična! Poslanec Kušar se je sicer res pošteno trudil, pri finančnem ministru navedeno prednost doseči, toda dosegel je žalibog ni. Stvar je nastopna. Poslanca dr. Susteršič in Kušar sta v navedeni zadevi stopila bila k finančnemu ministru, mu razložila bedo ljubljanskih hišnih posestnikov in obrtnikov ter prosila za izdatno pomoč. Minister je rekel, da bo videl, kaj se da storiti. Pred kratkim je Bilinski navedena poslanca obvestil, „da kranjska deželna vlada ni opravičena, odstopiti prednosti za 30dstopno posojilo pred državnim predjemom v lastnem delokrogu, marveč mora v slučajih, ki so posebnega ozira vredni, take prošnje predložiti finančnemu ministerstvu v odločitev. Tedaj se je morabit veliko prošenj od deželne vlade odbilo. Od sedmih slučajev, ki so se predložili finančnemu ministerstvu, se je šest popolnoma in jeden deloma rešil v smislu petita.“ Tako finančno ministerstvo! Iz srca pa moramo obžalovati, da so se po „Narodovi“ brzojavki mej ljubljanskimi hišniki posestniki vzbudile nade, ki, kakor se vidi, niso opravičene. Svetujemo „Narodu“, da postane nekoliko bolj zbirčen gledé svojih poročevalcev! Sicer pa se bo parlamentarna akcija za ljubljanske hišne posestnike in obrtnike nadaljevala z vso odločnostjo.

(Marks in Marko.) Mi smo v poročilu o Kopitarjevem slavju omenili, da ni prav, pisati pokopališče sv. Marka, ampak sv. Marksa. „Narod“ pravi, da smo se s tem urezali, ker da je Marks srednjeveška oblika za Marko. Vendar moramo ostati pri svoji trditvi, da je pravilno pisati pokopališče sv. Marksa, ker je to pokopališče Dunajčanom jedino znano pod imenom St. Marxer Friedhof in ne St. Markus Friedhof. Ako je ljudstvo ohranilo v rabi srednjeveško obliko tega imena, ne vidimo prav nobenega vzroka, da bi je mi v pisavi ali v prevodu svojevoljno spreminjali.

(Zastopnika „slovensko-krščanske narodne zveze pri ministerskem predsedniku.) Praška „Politik“ poroča v zadnji številki, da sta se podala poslanca Barwinski in grof Alfred Coronini v soboto k ministerskemu predsedniku grofu Badeniju, da se dogovorita z njim o zahtevah Slovanov, zastopanih v tej zvezi. Predno sta ta dva zvezina člana storila ta korak, sta si izposlovala dovoljenje klubovih načelnikov ostalih strank desnice.

(Jubilej) Kakor smo poizvedeli, praznuje danes tvrška Siemens & Halske, ki gradi v Ljubljani mestno elektrarno, 50letnico svojega obstanka. V tej stroki je to prvi slučaj. Z malim pričetkom pred 50 leti povspela se je ta tvrška na polji elektrike do danes do svetovne slave. Zaradi jubileja so danes vse tovarne in uradi, toraj tudi tukajšnji inštalacijski oddelek, zaprti.

Društva.

(Slovensko planinsko društvo) naznauja, da je nekdo v koči na Kredarici pozabil eno kukalo, en nož in Responsoria Breviarii. Dotičnik obrne naj se do preč. gosp. župnika Jakoba Aljaža v Dovjem. — Meseca avgusta pa je pozabil nek dijak naočnike pri Gašperinu vgo Mihovcu, gostilničarju v Srednji vasi v Bohinju. Te naočnike sedaj hrani osrednji odbor Slov. plan. društva v Ljubljani v društveni sobi Narodnega doma, kjer jih dotičnik lahko dobi.

Telegrami.

Kopitarjeva slavnost.

Gradeo, 11. oktobra. Neumrjočemu učnjaku mir v domači zemlji! Njegovemu spominu večna čast in slava! Triglavci.

Zagreb, 12. oktobra. Hrvatski pedagoško-književni sbor u Zagrebu kliče slavnemu rodoljubu i književniku Kopitaru: Slava! Upravni odbor.

Zagreb, 12. oktobra. K slavi prenosa ostanaka Jerneja Kopitara pridružuje se i hrvatsko sveučilište. Rektor Dočkal.

Belgrad, 11. oktobra. Učenici Vukovi zahvalni učitelju učitelja svoga kliče „Slava! Kopitaru“. Predsed. akad. Miličević.

Dunaj, 12. oktobra. Poslanska zbornica nadaljuje danes razpravo o vladni predlogi glede državnih podpor oškodovanim krajem. Vladni zastopnik sekcijski načelnik Roza je naglašal, da je vlada dobro poučena o potrebi uravnave voda, vendar je potreba, da jo pri pomožni akciji podpirajo dežele. Vlada boče takoj pričela to akcijo, ki ni v nikaki zvezi s političnimi vprašanji.

Dunaj, 12. oktobra. (Poslanska zbornica.) Vlada je predložila načrt o uveljavljenju zakona glede prinosa v pokritje stroškov za skupne zadeve, ter načrt, s katerim se do konca leta 1898 podaljšuje carinska in trgovinska zveza z Ogersko in privilegij avstro-ogerske banke. Konečno je predložila vlada v ekspozeju finančnega ministra omenjene načrte zakonov o transportnem davku ter davku od prodaje sladkorja in pa zakon, s katerim se določa, da pripadajo gotove kartelne zveze v bodoče pod državno nadzorstvo.

Dunaj, 12. oktobra. „Fremdenblatt“ poroča iz Carigrada: Avstro-Ogerska je odposlala v mešano komisijo za definitivno uravnavo meje mej Grško in Turčijo vojaškega atašeja v Carjemgradu, barona Giessela, v komisijo za finančno kontrolo pa dvornega svetnika v zunanjem ministerstvu, viteza Suzzaro.

Dunaj, 12. oktobra. Poslanik Calice se je vrnil sinoči na svoje mesto v Carjemgradu.

Dunaj, 12. oktobra. Zbornični predsednik dr. Kathrein se povrne danes z Angleškega in predseduje jutrišnji seji.

Dunaj, 12. oktobra. Pri dopolnilni volitvi za deželni zbor je bil v okraju Zwettl izvoljen krščanski socialista Höcker s 1902 od 2552 oddanih glasov, v Pöggstallu pa je dobil Vergani 880, nemški nacionalec Riether pa 753 glasov. Potrebna je ožja volitev.

Praga, 12. oktobra. Pri dopolnilni volitvi za državni zbor v okraju Šmihov-Karol. Dol je bil izvoljen Mladoček Heller, vrednik dnevnika „Narodni Listy“.

Budimpešta, 12. oktobra. V današnji seji poslanske zbornice je predložil ministerski predsednik baron Banffy poročilo kvotnih deputacij o nagodbenem provizoriju z Avstrijo in gledé financijelne nagodbe mej Ogersko ter Hrvatsko in Slavonijo.

Gradeo, 12. oktobra. Deželni glavar grof Wurmbrand je obolel in namerava odložiti deželnozborski mandat.

Foulard-svila 60 kr.

do gl. 3-35 meter, — japonska, kitajska itd. v najnovejših vzorih in barvah, tudi črna, bela in barvena **Henneberg-svila** od 35 kr. do gl. 14-65 meter — gladka, progasta, križasta, vzorčasta, damasti itd. (ok. 240 razn. kakovostij in 2000 razn. barv, vzorcev itd.) **Poštnine in carine prosto na dom.** — Vzorec obratno. — Dvojnati pismeni porto v Švico.

Tovarne za svilo G. Henneberg

32 c. in kr. dvorni zalagatelj, **Curth.** 17-13 2

Meteorologično poročilo.

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura po Celziju	Vetrovi	Nebo	Mokrina v 24. urah v mil.
11.	9. zvečer	738.0	4.3	sr. svzh.	jasno	
12.	7. zjutraj 2. popol.	736.6 734.6	0.1 7.8	sl. svzh. sl. vzh.	megla oblačno	0.0

Srednja večerajšnja temperatura 4.6°, za 6.6° pod normalom.

Bortolo Sardotsch, Koper

(tvrška obstoji od l. 1828)

prodaja

domača in inozemska olivna olja.

Na zahtevanje pošilja vzorce brezplačno in franko.

Ozir poštenosti,

zmernih cen in točne, redne postrežbe so najboljši dokaz razni samostani, cerkvena predstojništva in zasebniki, kateri pri gornji tvrdki kupujejo vse, kar potrebujejo takega blaga, od najfinejšega namiznega olja do goriva in olja za mazanje strojev.

674 5

Prodá se prostor

v Gameljnah b'izo glavne ceste, primeren za žago, mlin ali kako tovarno.

Več se poizvé pri lastniku v Gameljnah hiš. št. 28.

672 3-2

Udano podpisani usojam si tem potom naznati, da sem zapričel v Trstu

684 5-1

spedijski in komisijski posel.

Pri spedicijah bode mi glavni smoter, da jih izvedem točno in cenó.

Skrbel bodem, da naročene komisije izvršim tako, da si pridobim popolno zaupanje. Sprejemam tudi naročbe od samo 5 kgr. in več za vsakovrstno blago.

Tudi se bodem pešal s razprodavanjem zunanjih raznih pridelkov na tržaškem tržišču.

Nadejaje se, da se me sorojaki domislijo, ostajam odličnim spoštovanjem udani

JOSIP ŠTOKA, trgovec in speditör
v Trstu, via Valdirivo št. 17, v Trstu.

Priznано najboljšé perilno sredstvo!

Lessive-Fenisov lug.

Patent; J. Ploot, Pariz.

Ohrani perilo, mu daje lepoto; pri pranju ni treba zraven nikakove žajfe, sode, pepela itd. To izvršno sredstvo za čiščenje ne škoduje ne platnu, ne volni, ne svili ali rokam. Provroča malo truda in je neobhodno potrebno vsakemu gospodinjstvu.

Ta lug osnaži vse na najboljši način!

Lessive-Fenisov lug

zajamčeno brez klora in neškodljiv prodaja v zavojih v Ljubljani:

Gosp. J. Perdan,	Gosp. J. Fabjan,
" M. E. Supan,	" J. Klauer,
" A. Staoul,	" F. Grošelj,
" J. Jabačin,	" V. Schiffer,
" A. Šarabon,	" Fr. Stupica,
" Kham in Murnik,	" L. Mauser,
gosp. Kavčič in Lilleg.	682 6-1

SIEMENS & HALSKE

inštalacijski oddelek za mestno elektrarno.

Naznanilo.

Zaradi praznovanja

petdesetletnice

tvrdke

SIEMENS & HALSKE

je danes inštalacijski oddelek za mestno elektrarno

zaprt.

685 1-1

Severonemški Lloyd v Bremi.

491 30-22

Od vis. e. kr. ministerstva valed ukaza dné 7. maja 1894, št. 5373 dovoljen.

Brodarstvo poštnih brzoparnikov do Novi-Jorka:		Brema - Sev. Amerika.	
Iz Breme vsak torek in soboto zvečer.	Iz Southamptona dotaknivi se Cherbourga vsako sredo in nedeljo	Do Novi-Jorka.	
Iz Genove dotaknivi se Neapola via Gibraltar dva ali trikrat na mesec.		Do Montevideo.	Do Baltimore.
		Do Kitajskega.	Do Buenos-Ayres.
		Do Japonskega.	
		Do Avstralijskega.	
		Do Adelaide, Melbourne, Sydneja.	

Voznja po morju čez ocean do Novi-Jorka traja 7 do 8 dnij. Najlepša in najcenejša prilžnost za potovanje.

Glavni zastopnik v Ljubljani: **Edvard Tavčar.**

Otvoritev prve domače tvrdke z mesenim blagom!

Čast mi je naznanjati najljudneje slavnemu občinstvu, da sem otvorila

v novozgrajeni Mayer-jevi hiši, Sv. Petra cesta št. 2, zraven kavarne „Valvazor“

„Prvo domačo tvrdko“

z najrazličnejšimi in najfinejšimi mesnimi izdelki, kot: s pristno kranjskimi, frankfurtskimi, pariškimi in avgsburškimi klobasami, hrenovimi klobasicami, safaladi itd., s suhim mesom in teletino, nadalje z divjačino in perutnino, na debelo in drobno.

Pripravljam vse te reči sama s pomočjo izkušenih močij in iz zanesljivega domačega blaga. — Pošiljatve po pošti in železnici se bodo vršile točno in natančno.

Ker razpolagam z vsemi potrebnimi sredstvi, mogoče mi bo postreči slavno občinstvo v popolno zadovoljnost.

Z odličnim spoštovanjem se priporoča

Marija Kopač.

687 3-1

Dunajska borza.

Dne 12. oktobra.		Dne 11. oktobra.		Kreditne srečke, 100 gld.	
Skupni državni dolg v notah	101 gld. 95 kr.	4% državne srečke l. 1854, 250 gld.	159 gld. 25 kr.	4% srečke dunav. parobr. družbe, 100 gld.	156
Skupni državni dolg v srebru	102 . . 15	5% državne srečke l. 1860, 100 gld.	160	Avstrijskega rudečega križa srečke, 10 gld.	19
Avstrijska zlata renta 4%	123 . . 55	Državne srečke l. 1864, 100 gld.	190	Rudolfove srečke, 10 gld.	25
Avstrijska krona renta 4%, 200 kron	101 . . 95	4% zadolžnice Rudolfove želez. po 200 kron	99 . . 80	Salmove srečke, 40 gld.	73
Ogerska zlata renta 4%	121 . . 75	Tisine srečke 4%, 100 gld.	141 . . 75	St. Genois srečke, 40 gld.	79
Ogerska krona renta 4%, 200 kron	99 . . 60	Dunavske vravnave srečke 5%	128 . . 75	Waldsteinove srečke, 20 gld.	57
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gld.	963	Dunavsko vranavno posojilo l. 1878	109 . . 50	Ljubljanske srečke	22
Kreditne delnice, 160 gld.	350 . . 30	Posojilo goriškega mesta	112 . . 50	Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gld.	162
Leadon vista	119 . . 70	4% kranjsko deželno posojilo	98	Akcije Ferdinandovesev. železn., 1000 gl. st. v.	3400
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. velj.	58 . . 82 1/2	Zastavna pisma av. osr. zem.-kred. banke 4%	98 . . 60	Akcije tržaškega Lloyda, 500 gld.	409
10 mark	11 . . 75	Prijoritne obveznice državne železnice	226	Akcije južne železnice, 200 gld. sr.	83
10 frankov (napoleonidor)	9 . . 52	južne železnice 3%	181	Dunajskih lokal. železnice delniška družba	—
10 frankov (napoleonidor)	9 . . 52	južne železnice 5%	126	Montanska družba avstr. plan.	128
10 frankov (napoleonidor)	9 . . 52	dolenjskih železnice 4%	99 . . 50	Trboveljska premožarska družba, 70 gld.	165
10 frankov (napoleonidor)	9 . . 52			Papirnih rubljev 100	127

Nakup in prodaja
vsakevrstnih državnih papirjev, srečk, denarjev itd.
Kavarovanje za zgube pri šrebanjih, pri izkrebanju najmanjšega dobittka.
Kuliantna izvršitev naročil na borzi.

Menjarnična delniška družba
„MERCUR“
Wollzeile št. 10 Dunaj, Mariahilferstrasse 74 B.

Pojasnila v vseh gospodarskih in finančnih stvareh, potem e kursnih vrednostih vseh špekulacijskih vrednostnih papirjev in vestni svati za dosego kolikor je mogoče visocega obrestovanja pri popolni varnosti
naloženih glavnice.